

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»

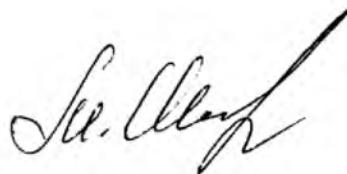
ШЕВЧУК МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 378.147: 371.11]:78 (043.5)

**УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
МУЗИКИ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЕКТУВАННЯ**

13.00.06 – теорія та методика управління освітою

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2015

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Державному вищому навчальному закладі «Університет менеджменту освіти» Національної Академії педагогічних наук України

Науковий керівник кандидат педагогічних наук, доцент
ЯКОВЕЦЬ Наталія Іванівна,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України,
кафедра університетської освіти і права, доцент

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЄЛЬНИКОВА Галина Василівна,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України,
лабораторія технологій професійного навчання,
головний науковий співробітник.

кандидат педагогічних наук, доцент
БОДРОВА Тетяна Олександрівна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
кафедра теорії та методики музичної освіти, хорового співу і
диригування, доцент

Захист відбудеться «29» грудня 2015 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.455.03 у ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України за адресою: 04053, м. Київ-53, вул. Січових Стрільців, 52-а, корпус 3, зал засідання.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (04053, м. Київ-53, вул. Січових Стрільців 52-А).

Автореферат розісланий «27» листопада 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. С. Снісаренко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження Динамічні зміни, які відбуваються сьогодні в економічному, політичному та духовному житті суспільства, вимагають нових підходів до підготовки висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців в усіх сферах життя і передусім в освітній галузі. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року зазначається, що оновлення її цілей і змісту, модернізація структури та організації має здійснюватися на засадах компетентнісного підходу. Конструювання нового типу освіти пов'язане, в першу чергу, з якісно іншим характером освітніх результатів. Згідно даного положення, перед вищими навчальними закладами постало завдання перебудувати свою діяльність і перевести її на компетентнісну основу. Вектор професіоналізму, у даному випадку, має бути спрямований не на знання, а на діяльність (застосування знань для здійснення активних дій), тобто професійну компетентність. Рівень сформованості професійної компетентності фахівців будь-якої галузі, і майбутніх вчителів у тому числі, значною мірою залежить від ефективності навчального процесу у вищих закладах освіти. У цьому контексті актуалізується питання управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів різного фаху, і конкретно учителів музики.

Проблема підвищення ефективності управління процесом компетентнісного зростання вчителів перебуває в центрі пріоритетних завдань державної освітньої політики і відображена у документах основної офіційної законодавчої та нормативної бази України: Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Державній програмі «Вчитель», Програмі «Освіта (Україна XXI століття)», Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту». Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, передбачає основними завданнями підготовки нової генерації педагогічних кваліфікованих кадрів на засадах компетентнісного підходу створення аналітичної, прогностичної, демократичної, гнучкої, динамічної, мобільної системи управління, здатної до самоорганізації, впровадження перспективних, інноваційних моделей керівництва. Нова модель системи управління має бути цілеспрямованою та науковою, відповідати соціокультурним орієнтирам освітнього процесу, реагувати на зміни в духовних потребах, спиратися на етику управлінської діяльності, що базується на принципах взаємоповаги, позитивної мотивації.

Вирішення цього завдання у контексті освітньої складової Лісабонської стратегії розвитку освіти та професійної підготовки вчителів потребує технологічної варіативності у забезпеченні інноваційних процесів. Значні потенційні можливості підвищення ефективності управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів різного фаху (і конкретно вчителів музики) має педагогічне проектування, оскільки реалізація педагогічного проектування в умовах компетентнісної освіти забезпечує оптимальну організацію педагогічного процесу при максимально гармонійній взаємодії його учасників. Все це обумовлює необхідність дослідження ефективності використання в управлінні процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобів педагогічного проектування.

Теоретичну та практичну цінність для проведення наукового пошуку мали дослідження *сутності компетентнісної освіти* (Н. Бібік, Т. Бодрова, О. Дубасенюк, І. Зимня, І. Зязюн, В. Кальней, Я. Кодлюк, В. Краєвський, Н. Кузьміна, В. Луговий, Н. Ничкало, О. Овчарук, О. Пехота, О. Пометун, Дж. Равен, О. Савченко, Г. Селевко, В. Синенко, Ю. Татур, О. Хуторський, І. Черемис, Т. Шамова, Н. Яковець та ін.); *теоретичних і практичних аспектів управління* (В. Андрущенко, В. Афанасьєв, В. Базелюк, В. Бондар, Г. Дмитренко, І. Драч, М. Євтух, Г. Єльнікова, В. Маслов, В. Олійник, В. Пікельна, З. Рябова, Т. Сорочан, Л. Сергєєва, В.Сластьонін, В. Стадник, Ф. Тейлор, А. Файоль, та ін.); *проблем педагогічного проектування* (В. Гузєєв, Дж. Дьюї, М. Елькін, В. Кілпатрик, Е. Коллінгс, О. Коберник, І. Малкова, Н. Пахомова, С. Пілюгіна, Є. Полат, Г. Селевко, О. Фунтікова, І. Чечель, С. Ящук та ін.).

Водночас у педагогічній науці проблема підвищення ефективності управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування не стала предметом спеціального дослідження. Це стримує розв'язання суперечностей, які об'єктивно мають місце в освітній практиці, а саме:

- між соціальними вимогами, що висуваються до вчителя як компетентного конкурентоспроможного фахівця та існуючою системою його професійної підготовки у вищому навчальному закладі;
- між потребою в ефективному управлінні процесом компетентнісного зростання студентів та недостатньою розробленістю науково-методичних засобів управління цим процесом;
- між накопиченим досвідом управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики та відсутністю ефективних моделей управління на основі інноваційних педагогічних технологій.

Отже, актуальність проблеми управління процесом формування професійної компетентності засобами педагогічного проектування, її недостатня розробленість, а також об'єктивна потреба розв'язання означених суперечностей зумовили вибір теми дослідження **«Управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Університету менеджменту освіти НАПН України «Теоретичні та методичні засади управління підготовкою фахівців з педагогіки вищої школи на основі компетентнісного підходу в межах європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу» (ДР № 0112U001593).

Тему дослідження затверджено Вченою радою Державного вищого навчального закладу «Університету менеджменту освіти» НАПН України (протокол № 4 від 19 червня 2013 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 25 лютого 2014 року).

Мета дослідження полягає у розробці, науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити теоретичний аналіз та визначити сучасний стан проблеми управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

2. Виділити та науково обґрунтувати педагогічні умови управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

3. Визначити критерії формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування для створення наукової основи прийняття управлінських рішень.

4. Розробити, науково обґрунтувати й експериментально перевірити модель управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

5. Підготувати методичні рекомендації щодо впровадження розробленої моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

Об'єкт дослідження – процес формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики.

Предмет дослідження – управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

Відповідно до мети та визначених завдань використано комплекс **методів дослідження**:

теоретичні – аналіз філософської, психолого-педагогічної, методичної, спеціальної літератури з проблеми управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування, порівняння, зіставлення різних поглядів на досліджувану проблему, законодавчої та нормативної документації з питань управління підготовкою компетентних фахівців освітньої галузі та теоретико-методологічних підходів дослідження з метою з'ясування стану розробленості досліджуваної проблеми, знаходження можливих способів її розв'язання, визначення поняттєво-категоріального апарату та уточнення основних дефініцій проблеми дослідження, визначення нормативної бази дослідження й упровадження його результатів, розробки та обґрунтування моделі управління засобами педагогічного проектування процесом компетентісного зростання майбутніх вчителів музики, узагальнення результатів педагогічного експерименту щодо впливу досліджуваної моделі на ефективність управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування;

емпіричні – педагогічне анкетування, опитування, тестування, спостереження за процесом підвищення ефективності управління оволодіння професійною компетентністю майбутніх вчителів музики; узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду управління процесом оволодіння професійною компетентністю студентів, особистого педагогічного досвіду; педагогічний експеримент для виявлення ефективності розробленої моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного

проектування; метод моделювання для створення моделі, вивчення індивідуальних науково-дослідних робіт студентів та звітної студентської документації з педагогічної практики.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що:

вперше теоретично обґрунтовано та розроблено модель управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування, яка містить наступні модулі: концептуально-нормативний, змістовий, організаційно-функціональний, діагностично-результативний та умови її впровадження (створення діалогічного середовища, організація самодіяльного навчального простору, побудова емпатійного спілкування, формування домінанти успіху результативного поля, створення спільної модальності пошуку, організація активної навчально-педагогічної практики);

визначено поняття «професійна компетентність вчителя музики» як здатність на основі знань, умінь, досвіду, цінностей, ставлень, індивідуальних та особистісних якостей ефективно розв'язувати професійні проблеми, що виникають у процесі здійснення музично-педагогічної діяльності; «управління процесом формування професійної компетентності вчителя музики» як вид діяльності, що забезпечується сукупністю впливів колективного суб'єкту управління, які здійснюються з певною метою, охоплюють всі фактори освітнього середовища і забезпечують готовність студентів ефективно розв'язувати професійні проблеми, що виникають у музично-педагогічній діяльності, та здійснювати цілеспрямований саморозвиток в умовах, що динамічно змінюються; «засоби педагогічного проектування в управлінні процесом формування професійної компетентності» як комплекс інструментальних засобів, що забезпечують в рамках обраної методології проектування підтримку повного життєвого циклу системи (процесу, ситуації), який включає стратегічне планування, аналіз, проектування, впровадження, реалізацію і рефлексію; «управління формуванням професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування» як вид діяльності, що забезпечується сукупністю впливів колективного суб'єкту управління на об'єкт управління з метою розвитку в майбутніх вчителів музики здатності ефективно розв'язувати професійні проблеми, що виникають у музично-педагогічній діяльності, за допомогою матеріальних і духовних засобів педагогічного проектування.

розроблено критерії (наявність прогностичних орієнтацій, сформованість пізнавальної самостійності, міра творчої спрямованості, ступінь підготовки до пошуково-дослідницької діяльності, рівень рефлексивної майстерності) та рівні (елементарна професійна підготовка – низький, професійна грамотність – середній, професійна досконалість – достатній, професійна компетентність – високий) сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів музики;

удосконалено науково-методичні засоби управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики (освітньо-професійні програми, банк проектів, організаційно-методична структура за принципами педагогічного проектування);

дістали подальшого розвитку теорія та практика управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики (застосування в управлінні засобів педагогічного проектування).

Практичне значення дослідження полягає у *розробленні та апробації навчально-методичного посібника «Проектні технології у виховній діяльності»; створенні банку навчально-виховних проектів майбутніх вчителів музики; розробленні засобів педагогічного проектування в управлінні процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики, які пройшли перевірку в освітньому процесі вищих навчальних закладів. розробленні рекомендацій щодо впровадження моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування в системі вищої освіти.*

Матеріали роботи можуть бути використані у практиці роботи викладачів вищих навчальних закладів з метою удосконалення процесу управління формуванням професійної компетентності майбутніх вчителів музики.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя (довідка № 05 від 24.04.2015), Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 1/201 від 03.04.2015 р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (довідка № 861 від 06.04.2015 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження викладалися й обговорювалися на науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародних – «Актуальні проблеми підготовки фахівців у галузі соціально-педагогічної діяльності» (Ніжин, 2010), «Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології» (Київ, 2011), «Людина і сучасне суспільство: проблеми педагогіки та психології» (Львів, 2012), «Інновації у вищій освіті» (Ніжин, 2013), «Психолого-педагогічний супровід фахової підготовки та підвищення кваліфікації особистості в умовах трансформації освіти» (Київ, 2014), «Соціально-педагогічна парадигма виховання: сутність та шляхи реалізації» (Ніжин, 2014), 1st European Conference on Education and Applied Psychology, February 20, 2014. – «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH. Vienna. Austria, «Художня освіта на межі тисячоліть: здобутки, проблеми, перспективи» (м. Ніжин, 24–25 квітня 2015 р.);

всеукраїнських – «Видатні педагоги ХІХ ст. про виховання «нової людини» (Ніжин, 2009), «Професійна підготовка фахівців соціально – педагогічної сфери в умовах інтеграції України до європейського освітнього простору (Ніжин, 2012), «Виконавська інтерпретація та сучасний навчальний процес» (Луганськ, 2012), «Методологічні та методичні засади мистецької освіти» (Ніжин, 2013);

всеукраїнських науково-практичних семінарах «Мистецько-освітній простір України: історія та сучасність» (Ніжин, 2013, 2014), «Від педагогіки добра до педагогічної майстерності» (Київ, 2013).

Результати дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри педагогічної майстерності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя та кафедри університетської та професійної освіти і права ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено у 16 наукових працях (12 одноосібних), з яких 14 статей, опублікованих у фахових виданнях, 2 навчально-методичних комплекси, 1 навчальному посібнику.

Особистий внесок здобувача. У навчально-методичних комплексах «Основи педагогічної майстерності» для студентів I курсу факультету культури та мистецтв розроблено навчальну програму дисципліни у співавторстві, автором підготовлені проблемні завдання до практичної частини курсу, розроблено і впроваджено проект «Конкурс педагогічної майстерності», створено посібник для поглибленого вивчення студентами 4 курсу теми «Педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів (активні методи навчання)» з дисципліни «Сучасні педагогічні технології».

Структура дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел із 220 найменувань. Додатки розміщено на 7 сторінках. Основний зміст дисертаційної роботи викладено 188 сторінках й містить 32 таблиці, 23 рисунка. Загальний обсяг дисертації складає 218 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження, наведено теоретичне узагальнення вирішення педагогічної проблеми управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування, розкрито наукову новизну і практичне значення дослідження, визначено зв'язок роботи з науковими програмами й темами ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження в практику.

У першому розділі «**Теорія та практика проблеми управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування**» проаналізовано наукові надбання в галузі філософії, педагогіки, психології, управління, нормативно – правові акти, визначено поняття «професійна компетентність вчителя музики», «управління процесом формування професійної компетентності вчителя музики», «управління засобами педагогічного проектування»; представлено результати констатувального етапу експерименту.

На основі аналізу наукових праць таких вчених як Н. Бібік, Т. Бодрова, В. Болотов, І. Зязюн, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна, О. Овчарук, І. Родигіна, О. Пометун, Дж. Равен, Є. Рогов, Є. Сахарчук, В. Сериков, В. Синенко, А. Хуторський, І. Черемис та ін. було співставлено поняття «компетенція» як певний норматив освітньої підготовки людини, досягнення якого може свідчити про можливість особи правильно вирішувати завдання, і «компетентність» як здатність особи успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставлені завдання у професійній діяльності; з'ясовано поняття «професійна компетентність», яке пов'язується з результатами діяльності людини як суб'єкта, здатного успішно виконувати свої повноваження у професійній діяльності та «професійна компетентність вчителя» як здатність розв'язувати професійні проблеми й типові професійні задачі, що виникають в реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності, з використанням знань, професійного й життєвого досвіду, цінностей та нахилів, розглянуто структуру професійної

компетентності: знання (теоретико-методологічні, психолого-педагогічні та технологічні); уміння та навички (діагностико-прогностичні, аналітичні, організаційні та рефлексивні); ставлення, нахили, поведінкові моделі, мотиви, досвід, уявлення, цінності, індивідуальні якості та соціально-моральна позиція особистості), сформульовано визначення поняття «професійна компетентність вчителя музики» як здатність на основі знань, умінь, досвіду, цінностей, ставлень, індивідуальних та особистісних якостей ефективно розв'язувати професійні проблеми, що виникають у процесі здійснення музично-педагогічної діяльності; доведено необхідність формування професійної компетентності вчителя музики в умовах сучасної підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Узагальнення результатів досліджень С. Архангельського, В. Барінова, О. Вороніна, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, І. Ісаєва, В. Крижка, В. Маслової, В. Олійника, Є. Павлютенкова, З. Рябової, Л. Сергєєвої, В. Симоненка, В. Сластьоніна, В. Стадника, А. Шиянова та ін. із проблем управління дало змогу проаналізувати трактування сутності та призначення управління, принципів та функцій управління цілісним педагогічним процесом. Спираючись на дослідження І. Драч, присвячене управлінню формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи, було сформульовано визначення поняття «управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики» як вид діяльності, що забезпечується сукупністю впливів колективного суб'єкту управління, які здійснюються з певною метою, охоплюють всі фактори освітнього середовища і забезпечують готовність студентів ефективно розв'язувати професійні проблеми, що виникають у музично-педагогічній діяльності, та здійснювати цілеспрямований саморозвиток в умовах, що динамічно змінюються; обґрунтовано, що враховуючи компетентнісний характер освіти, управління полягає у створенні оптимальних внутрішніх та зовнішніх умов для успішного набуття майбутніми вчителями музики професійної компетентності достатнього та високого рівнів при раціональному використанні всіх елементів освітньої системи (змісту, форм, методів, засобів).

Враховуючи, що ефективність управління визначається ступенем досягнення мети, для вивчення сучасного стану управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування було виділено критерії (наявність прогностичних орієнтацій, сформованість пізнавальної самостійності, міра творчої спрямованості, ступінь підготовки до пошуково-дослідницької діяльності, рівень рефлексивної майстерності) і визначено рівні (елементарна професійна підготовка – низький, професійна грамотність – середній, професійна досконалість – достатній, професійна компетентність – високий) сформованості складових професійної компетентності, що дають змогу постійно удосконалюватися протягом життя (прогностична компетентність, компетентність творчої діяльності, компетентність пошуково-дослідної діяльності, компетентність пізнавальної самостійності, рефлексивна компетентність).

Констатувальний етап експерименту проходив на базі Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя у 2004–2006 рр. У ньому взяли участь 84 викладачі різних кафедр, 287 студентів факультету культури та мистецтв.

Програма даного етапу включала анкетування викладачів вищих навчальних закладів з метою з'ясування розуміння ними сутності, мети, принципів, функцій управління та його призначення як елементу освітньої системи; визначення розуміння сутності, змісту і структури понять «компетенція», «компетентність», «професійна компетентність», «професійна компетентність вчителя музики»; виявлення усвідомлення сутності понять: «проект», «метод проектів», «проектна діяльність», «проектна технологія», «педагогічне проектування»; перевірку здійснення управління викладачами ВНЗ процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування; діагностику рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів музики.

Аналізуючи результати експерименту, ми дійшли висновків, що більшість викладачів ВНЗ недостатньою мірою усвідомлюють роль та сутність управління педагогічним процесом, важливість знань з теорії управління та педагогічного менеджменту, не розуміють взаємозв'язку між компетентністю педагога в питаннях управління і ефективністю та результативністю власної професійної діяльності, не розглядають педагогічне проектування засобом, здатним покращити результативність процесу формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики.

При цьому було діагностовано, що у 62,2% студентів рівень сформованість професійної компетентності відповідає низькому та середньому (рис. 1).

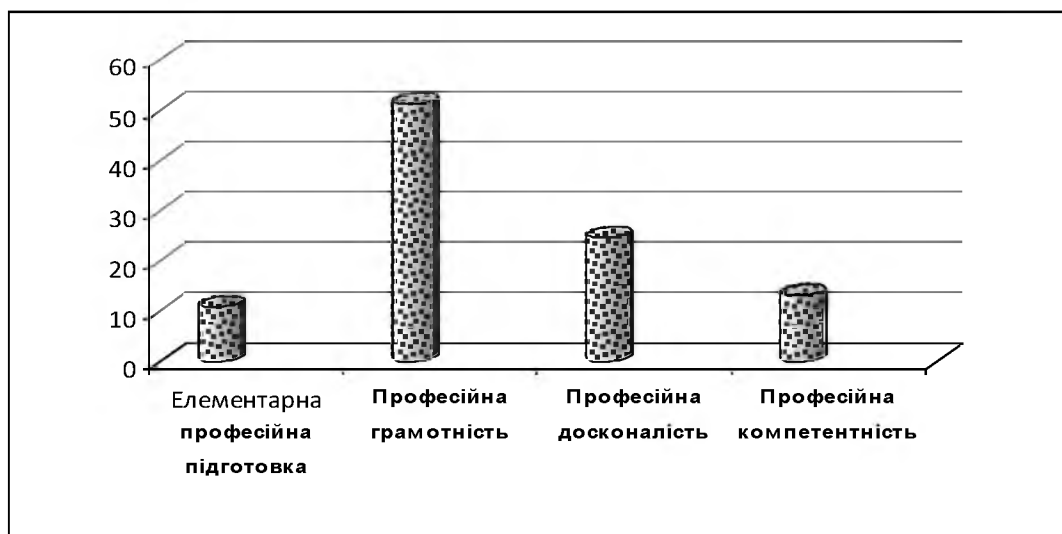

Рис. 1. Сучасний стан сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів музики

Пошуки шляхів підвищення рівня сформованості професійної компетентності призвели до усвідомлення значення наукового управління даним процесом в системі професійної підготовки сучасного вчителя музики. З'ясовано, що підвищити ефективність управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики, досягнути більш високих результатів у професійній підготовці висококваліфікованих фахівців можливо за умови використання в управлінні засобів педагогічного проектування.

У другому розділі **«Організація управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування»** проведено аналіз наукової літератури щодо психолого-педагогічних засад педагогічного проектування (Дж. Дьюї, Є. Полат, Р. Галустова, Н. Зубова, І. Малкової, К. Мелашенко, Н. Пахомової, С. Пілюгіної, О. Фунтікової). Виявлено, що значні можливості для створення оптимальних умов формування певного набору компетентностей, необхідних студентам для майбутнього професійного успіху, має педагогічне проектування, яке будується за певною структурою і на відповідних принципах. На основі вивчення наукових досліджень А. Наїна, А. Новікова, І. Петрова було визначено засоби педагогічного проектування як інструменти емоційного впливу на свідомість та почуття людини, що забезпечують в рамках обраної методології проектування підтримку повного життєвого циклу системи (процесу, ситуації), який включає стратегічне планування, аналіз, проектування, впровадження, реалізацію і рефлексію. Було зроблено висновок, що проектування має широку сферу застосування в освіті, а реалізація засобів педагогічного проектування в умовах компетентної освіти забезпечує оптимальну організацію педагогічного процесу при максимально гармонійній взаємодії його учасників.

Узагальнюючи всі зазначені вище наукові доробки вітчизняних і зарубіжних дослідників, нами було визначено поняття «управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування» як вид діяльності, що забезпечується сукупністю впливів колективного суб'єкта управління на об'єкт управління з метою розвитку в майбутніх вчителів музики здатності ефективно розв'язувати професійні проблеми, що виникають у музично-педагогічній діяльності, за допомогою матеріальних і духовних засобів педагогічного проектування, і встановлено, що основні аспекти цієї проблеми розкриті досить ґрунтовно, однак незважаючи на плідність запропонованих у наукових працях ідей, спеціальних досліджень щодо управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування поки ще не достатньо, що породжує наукові та практичні проблеми та знижує ефективність наукового управління цим процесом.

Потребують чіткого окреслення й обґрунтування сутність, зміст, структурні компоненти, принципи, форми і методи управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування. Необхідність удосконалення роботи вищих навчальних закладів вимагають вивчення і наукового аналізу як теоретичних джерел, так і практичного стану проблеми, вироблення на цій основі пропозицій щодо його нагального поліпшення та побудови моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

В основу дослідно-експериментальної роботи була покладена розроблена нами модель управління процесом формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики засобами педагогічного проектування.

Модель ґрунтується на принципах наступності, творчості, особистісного розвитку, системності, результативності, продуктивності, відкритості та культуровідповідності. Вона спрямована на ефективне здійснення управлінської

діяльності і базується на врахуванні соціально-педагогічних запитів і потреб. Модель є цілісною, відкритою, динамічною системою, що має взаємопов'язані структурні компоненти. Особливість моделі полягає в обґрунтуванні управління засобами педагогічного проектування, яке здатне підвищити результативність процесу формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики

Модель представлена наступними модулями: концептуально-нормативним, змістовим, організаційно-функціональним та діагностико-результативним. Кожен модуль має певні компоненти (рис. 2).

Концептуально-нормативний модуль містить наступні складові: соціально-освітній запит суспільства, законодавчо-правова база управління та теоретико-методологічні основи управління.

Змістовий модуль відображає управлінську діяльність суб'єкта управління (управлінський цикл: планування, організація, мотивація, контроль) та взаємопов'язані з нею дії щодо об'єкта управління (послідовність дій, що розкривають управлінські функції з формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики). Так, у процесі здійснення управлінської *функції планування* відбувається виділення змісту професійної компетентності; оновлення навчальних планів і програм з урахуванням педагогічного проектування, структурування компонентів процесу формування професійної компетентності та внесення відповідних змін в організаційно-методичну структуру навчання тощо. При здійсненні *організаційної функції* управління забезпечується створення проблемного поля навчання, здійснюються такі дії: розроблення проектів на основі аналізу конкретних педагогічних ситуацій, вирішення проблемних завдань з питань педагогічної діяльності, аналіз власної педагогічної діяльності у процесі опанування педагогічним проектуванням; прогностична діяльність. Здійснення *мотиваційної функції* пов'язується з установами суб'єкт-суб'єктних стосунків на рівні викладач-студент та створенням проблемно-освітнього поля навчання з максимальним наближенням до майбутньої професійної діяльності. *Функція контролю* передбачає розроблення критеріїв та рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів музики для періодичної діагностики (наприклад, в межах моніторингу) та формулювання прогностичних висновків щодо подальшого розвитку професійної компетентності студентів у процесі навчання.

Організаційно-функціональний модуль включає власне управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування (підготовку викладачів, управлінські впливи у вигляді рішень, розпоряджень, наказів щодо модернізації змісту і технології навчання, ін.)

Діагностико-результативний модуль представлений критеріями та рівнями сформованості професійної компетентності.

Розроблення моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування відбувалася за такими основними етапами: визначення концептуальної основи її побудови; розроблення та обґрунтування структурних компонентів; побудова моделі.

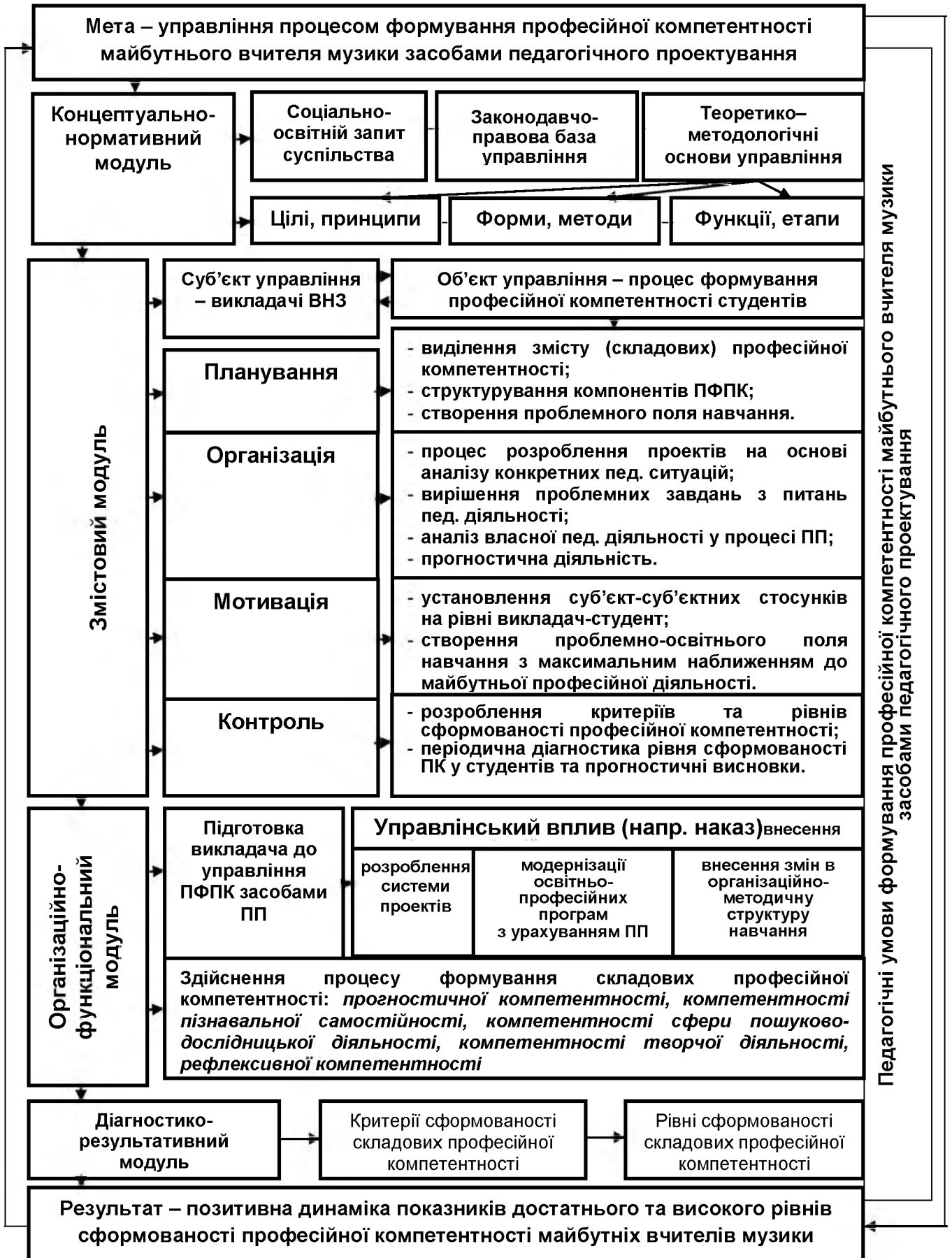

Рис. 2 Модель управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування

Дана модель дає змогу цілісно уявити процес управління компетентнісним зростанням студентів засобами педагогічного проектування як завершений цикл, який сприяє ефективній реалізації суспільно визначених освітніх завдань.

На підставі аналізу проблеми, було виділено наступні педагогічні умови, які у своєму діалектичному взаємозв'язку є необхідними і важливими для ефективного управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування: створення діалогічного середовища, організація самодіяльного навчального простору, побудова емпатійного спілкування, формування доміанти успіху результативного поля, створення спільної модальності пошуку, організація активної навчально-педагогічної практики. Комплексне забезпечення виділених умов є підґрунтям результативності управління процесом формування достатнього та високого рівнів професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

У третьому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування»** визначено методіку проведення педагогічного експерименту та здійснено аналіз результатів перевірки ефективності моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами педагогічного проектування.

Для експериментальної перевірки моделі було обрано контрольну та експериментальну групи в умовах реального навчального процесу. Дослідно-експериментальна робота проводилася в три етапи, кожен з яких мав свої завдання. Головною метою першого етапу – *входження у простір педагогічного проектування* – було усвідомлення викладачами сутності управління засобами педагогічного проектування в компетентнісному просторі підготовки майбутніх вчителів музики та засвоєння студентами особливостей роботи за проектним методом. Другий етап – *занурення у сферу педагогічного проектування* – характеризувався визначенням сфери практичного застосування педагогічного проектування в управлінні процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики з боку викладачів, глибоким усвідомленням ними сутності проблематизації навчання та формування ставлення до виконання проектів як життєвої необхідності професійного саморозвитку з боку студентів. Третій етап був пов'язаний з особливостями *управління засобами педагогічного проектування* процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики в реальному навчальному просторі та визначався творчою проектною співпрацею викладача та студента у вирішенні педагогічних проблем і характеризувався проявами нестандартності мислення, педагогічною імпровізацією, диференціюванням чинників досягнень та недоліків, широким діапазоном ерудованості, стійким передбаченням та можливостями самокорекції.

З метою визначення ефективності експериментальної моделі був проведений порівняльний аналіз результатів констатувального та формувального етапів педагогічного експерименту. Діагностика ефективності управління процесом формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами педагогічного проектування проводилася за означеними критеріями та показниками.

Проведене дослідження показало, що значення показників усіх виділених нами складових професійної компетентності на достатньому та високому рівнях збільшилися (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка зростання показників достатнього та високого рівнів професійної компетентності майбутніх вчителів музики

Складові професійної компетентності	Початок експерименту (%)		Кінець експерименту (%)		Приріст (%)		
	Достатній рівень	Високий рівень	Достатній рівень	Високий рівень	Достатній рівень	Високий рівень	Сумарний показник
Прогностична компетентність	23,8	5,2	52,6	13,8	28,8	8,6	18,7
Компетентність пізнавальної самостійності	17,9	8,6	51,2	17,8	33,3	9,2	21,2
Компетентність творчої діяльності	16,1	5,1	42,9	17,8	26,8	12,7	19,7
Компетентність сфери пошуково-дослідницької діяльності	18,8	17,2	42,1	33,2	23,3	16	19,6
Рефлексивна компетентність	30,6	5,1	49	13,5	18,4	8,4	13,4
Сумарний показник	21,4	8,3	47,5	19,2	26,1	11,2	18,5

Це свідчить, що покладена в основу модель сприяла досягненню значних результатів у підготовці майбутніх учителів музики, забезпечила позитивну зміну показників достатнього та високого рівнів сформованості професійної компетентності на 18,5%. Отже, можна зробити висновок про підвищення ефективності управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики

Відповідно до мети та завдань дослідження в процесі розв'язання наукової проблеми підвищення ефективності управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування отримані такі результати: проаналізовано теоретичні засади управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування; визначено сучасний стан управління засобами педагогічного проектування процесом компетентнісного зростання студентів; розроблено та експериментально перевірено модель управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

На основі аналізу й узагальнення теоретичних засад та експериментальних результатів дослідження зроблено такі **висновки**:

1. У ході теоретичного аналізу наукової літератури з проблеми управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики

засобами педагогічного проектування виявлено, що підготовка та професійний розвиток фахівців сьогодні здійснюється на засадах компетентнісного підходу. В інтегрованому вигляді професійна компетентність представляє оцінну категорію, яка характеризує освітні результати людини як суб'єкта певної професії у когнітивній, діяльній, мотиваційній, соціальній, морально-естетичній сфері. Це джерело й критерій ефективної професійної діяльності в системі освіти, що містить комплекс значущих для фахівця властивостей і дає змогу ефективно працювати на підставі теоретичної і практичної готовності, ідентифікувати і розв'язувати, незалежно від ситуації, проблеми, характерні для певної сфери діяльності. Відповідно професійна компетентність вчителя музики є здатністю на основі знань, умінь, досвіду, цінностей, ставлень, індивідуальних та особистісних якостей ефективно розв'язувати професійні проблеми, що виникають у процесі здійснення музично-педагогічної діяльності. Установлено, що формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики значною мірою залежить від управління педагогічним процесом у вищих навчальних закладах. Розуміючи управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики видом діяльності, що забезпечується сукупністю впливів колективного суб'єкту управління, які здійснюються з певною метою, охоплюють всі фактори освітнього середовища і забезпечують готовність студентів ефективно розв'язувати професійні проблеми, що виникають у музично-педагогічній діяльності, та здійснювати цілеспрямований саморозвиток в умовах, що динамічно змінюються, було визначено структурні компоненти професійної компетентності вчителя музики, які відповідають міжнародним стандартам про можливість вчитися впродовж усього життя: прогностична компетентність, компетентність пізнавальної самостійності, компетентність сфери пошуково-дослідної діяльності, компетентність творчої діяльності та рефлексивна компетентність.

Вивчення сучасного стану управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики у ВНЗ засвідчило, що поряд із позитивними напрацюваннями існує ще низка невирішених питань. За результатами констатувального етапу експерименту було виявлено, що більшість викладачів ВНЗ недостатньою мірою усвідомлюють роль та сутність управління педагогічним процесом, важливість знань з теорії управління та педагогічного менеджменту, не розуміють взаємозв'язку між компетентністю педагога в питаннях управління і ефективністю та результативністю власної професійної діяльності, не розглядають педагогічне проектування засобом, здатним покращити результативність процесу формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики. Крім того, у 62,2% студентів рівень сформованості визначених складових професійної компетентності відповідає низькому та середньому. Це підтверджує необхідність спеціальної підготовки викладачів до управління процесом формування професійної компетентності засобами педагогічного проектування.

З'ясовано, що резервом підвищення результативності управління процесом формування професійної компетентності студентів є застосування засобів педагогічного проектування. Так, визначено, що зміст управління процесом формування професійної компетентності майбутніх учителів музики необхідно розкривати через кореляційні зв'язки управлінських функцій і педагогічних дій з виділення й формування її складових, що були зазначені вище.

Застосування засобів педагогічного проектування в управлінні має забезпечити реалізацію повного управлінського циклу, пов'язаного з діями щодо формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики, а саме: планування (визначення змісту професійної компетентності та етапності її формування), організація (створення умов, визначення функціональних зв'язків у процесі формування професійної компетентності); мотивація (суб'єкт-суб'єктні стосунки, аналіз, проектування, здійснення функцій професійної діяльності в умовах, наближених до виробничих), контроль (визначення поточних і рубіжних результатів, рефлексія, регулювання, прогноз подальшого розвитку). Для реалізації управлінського циклі необхідно створити відповідні умови.

Таким чином, для підвищення результативності управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики необхідно розробити управлінську модель для забезпечення системності, педагогічні умови – для реалістичності формування, критеріальну основу і діагностичний інструментарій, за допомогою яких проводити періодичні вимірювання для поточного коригування процесу і прогностичних висновків щодо подальшого розвитку професійної компетентності студентів.

Такий підхід може підвищити ефективність процесу компетентнісного зростання студентів і забезпечити гарантоване отримання запланованих високих освітніх результатів.

2. Виділено та науково обґрунтовано педагогічні умови управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування. Під педагогічними умовами розуміємо спеціально створені обставини, які необхідні й достатні для формування достатнього та високого рівнів професійної компетентності майбутніх вчителів музики, а саме: створення діалогічного середовища, організація самодіяльного навчального простору студентів, побудова емпатійного спілкування, формування доміанти успіху результативного поля, створення спільної модальності пошуку, організація активної навчально-педагогічної практики. Виділені педагогічні умови у своєму діалектичному взаємозв'язку є необхідними і важливими для ефективного управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування.

3. На виконання третього завдання з'ясовано, що процес управління формуванням професійної компетентності майбутніх вчителів музики потребує критеріальної основи, яка б забезпечувала науковість прийняття управлінських рішень. Установлено, що основною метою підготовки фахівців у ВНЗ є формування їхньої професійної компетентності. Мета управління – забезпечення якості формування. Чим повніше досягнута мета, тим, якісніше і результативніше стає управління. Тому в нашому дослідженні підвищення результативності управління визначається шляхом установлення позитивної динаміки показників достатнього та високого рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів музики.

Для вимірювання показників визначено критерії сформованості складових професійної компетентності студентів: наявність прогностичних орієнтацій, сформованість пізнавальної самостійності, ступінь підготовки до пошуково-

дослідницької діяльності, міра творчої спрямованості, рівень рефлексивної майстерності. Схарактеризовано рівні сформованості професійної компетентності: елементарної професійної підготовки – низький, професійної грамотності – середній, професійної досконалості – достатній, професійної компетентності – високий.

4. Розроблено та науково обґрунтовано модель управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування, яка базується на методологічних та організаційних принципах і передбачає реалізацію таких наукових підходів як особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, індивідуальний. Дана модель дає змогу цілісно уявити процес управління компетентнісним зростанням студентів засобами педагогічного проектування як завершений цикл, який сприяє ефективній реалізації суспільно визначених освітніх завдань. Структурно модель складається з *мети* (управління процесом формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики засобами педагогічного проектування) та наступних модулів: *концептуально-нормативного* (соціально-освітній запит суспільства, законодавчо-правова база управління, теоретико-методологічні основи управління: цілі, принципи, форми, методи, функції, етапи); *змістового* (взаємопов'язана діяльність суб'єкта (функції управління) та об'єкта (послідовність дій з формування професійної компетентності студентів); *організаційно-функціонального* (підготовка викладача до управління процесом формування професійної компетентності засобами педагогічного проектування, підмодуль управлінського впливу (наприклад, наказ) щодо: розроблення системи проектів, модернізації освітньо-професійних програм з урахуванням педагогічного проектування, внесення змін в організаційно-методичну структуру навчання, здійснення процесу формування складових професійної компетентності); *діагностико-результативного* (критерії сформованості складових професійної компетентності майбутніх вчителів музики та рівні сформованості визначених складових професійної компетентності). Усі перелічені модулі структурно зв'язані з *педагогічними умовами* формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики засобами педагогічного проектування (створення діалогічного середовища, організація самодіяльного навчального простору, побудова емпатійного спілкування, формування доміанти успіху результативного поля, створення спільної модальності пошуку, організація активної навчально-педагогічної практики). *Результатом управління* є позитивна динаміка показників достатнього та високого рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів музики.

Експериментальна перевірка моделі проводилася в три етапи, кожен з яких мав свої завдання. Метою першого етапу було *входження у простір педагогічного проектування*; другого етапу – *занурення у сферу педагогічного проектування*; третій етап був пов'язаний з особливостями *управління засобами педагогічного проектування*. На основі зіставлення даних констатувального та формувального етапів експерименту проаналізовано динаміку змін показників достатнього та високого рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів музики. Установлено, що завдяки впровадженню моделі, в експериментальній групі, де управління процесом формування професійної компетентності майбутніх

вчителів музики здійснювалося засобами педагогічного проектування, зафіксовано приріст показників сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів музики на 18,5 %. Отже, підсумки експериментально – дослідної роботи дають підстави для впровадження моделі управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування у систему вищої освіти.

5. Для практичного застосування підготовлені і видані окремим друком «Методичні рекомендації щодо управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування».

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми ефективності управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування. Зміна соціально-економічних та суспільно-політичних умов в Україні зумовлює подальші наукові розвідки щодо підвищення ефективності управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики. Перспективою подальшої науково – дослідної діяльності, на наш погляд, є адаптація моделі до умов дистанційної освіти та дослідження проблеми управління процесом компетентнісного зростання майбутніх вчителів математики, історії, біології тощо засобами педагогічного проектування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Шевчук М. О. Про діагностичний підхід до здійснення виховного процесу / М. О. Шевчук, Н. І. Яковець // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний педагогічний університет ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин: НДПУ, 1998. – С. 172–174.

2. Шевчук М. О. Про сучасне європейське бачення середньої освіти / М. О. Шевчук, Н. І. Яковець // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний педагогічний університет ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДПУ, 2001. – № 1. – С. 192–197.

3. Шевчук М. О. Проектні технології у виховній діяльності літніх оздоровчих таборів / М. Шевчук // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – № 4. – С. 101–104.

4. Шевчук М. О. Емпатія як важлива індивідуально-психологічна характеристика соціального педагога / М. Шевчук, І. Киричок // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – № 6. – С. 145–147.

5. Шевчук М. О. Модель ідеального вчителя особистісно-орієнтованої школи / М. О. Шевчук // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – № 1. – С. 65–71.

6. Шевчук М. О. Маніпуляції у спілкуванні молодших школярів в умовах особистісно орієнтованої школи / М. О. Шевчук // Вісник Глухівського

національного педагогічного університету імені Олександра Довженка : зб. наук. пр. – Вип. 18 / Глухівський НПУ ім. О. Довженка ; редкол.: О. І. Курок (відп. ред.) [та ін.]. – Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2011. – С. 78–81.

7. Шевчук М. О. Синектика як метод активізації творчого мислення студентів / М. О. Шевчук // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – № 1. – С. 111–114.

8. Шевчук М. О. Педагогічні умови ефективності самостійної роботи студентів / М. О. Шевчук, В. Єршов // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. – № 2. – С. 114–118.

9. Шевчук М. О. Невербальна мова як засіб емпатійного спілкування вчителя з учнями в умовах суб'єкт-суб'єктної парадигми / М. О. Шевчук // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – № 1. – С. 152–155.

10. Шевчук М. О. Методологічні засади управління формуванням професійної компетентності майбутніх вчителів / М. О. Шевчук // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. : у 2-х ч. / Ун-т менедж. освіти НАПН України; редкол.: О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – К., 2005. – Вип. 9 (22) / голов. ред. В. В. Олійник. – К. : АТОПОЛ, 2013. – Ч. 1. – 328 с. – С. 312–319.

11. Шевчук М. О. Механізми проектних технологій в управлінні процесом формування професійної компетентності майбутніх учителів / М. О. Шевчук // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – № 4. – С. 148–153.

12. Shevchuk Maryna. Formation of pedagogical orientation of the future teacher in terms of competence / Maryna Shevchuk, Tatiana Hordyenko // Proceeding of the 1st European Conference on Education and Applied Psychology, (February 20, 2014). – Vienna, Austria: «East West» Association for Advanced Studies and Higher Education GmbH, 2014. – С. 153–158.

13. Шевчук М. А. Некоторые педагогические условия управления процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей средствами проектных технологий / М. А. Шевчук // Современный научный вестник. Сер. «Педагогические науки. Музыка и жизнь. Физическая культура и спорт». – Белгород, 2014. – № 13 (209). – С. 10–16.

14. Шевчук М. О. Проектні технології у виховній діяльності: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / М. О. Шевчук. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – 261 с.

15. Шевчук М. О. Модель управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів засобами педагогічного проектування / М. О. Шевчук // Наукові записки. Сер. «Психолого-педагогічні науки» / Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) ; за ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. – № 1. – С. 87–94.

16. Шевчук М. О. Педагогічне проектування у компетентнісному вимірі / М. О. Шевчук // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки»

(Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя) / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2015. – № 2. – С. 87–91.

АНОТАЦІЯ

Шевчук М. О. Управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія та методика управління освітою. – ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України. – Київ, 2015.

У дисертаційному дослідженні розроблено, науково обґрунтовано та апробовано модель управління процесом формування професійної компетентності майбутніх вчителів музики засобами педагогічного проектування, яка містить концептуально-нормативний, змістовий, організаційно-функціональний та діагностико-результативний модулі.

Результати експерименту дозволили зробити висновок, що застосування в управлінні засобів педагогічного проектування призводить до позитивної динаміки показників сформованості складових професійної компетентності майбутніх вчителів музики. Одержані результати педагогічного дослідження можуть бути використані у практичній діяльності викладачів вищих навчальних закладів. Проведене дослідження відкриває перспективи теоретичної та практичної розробки інших аспектів даної проблеми.

Ключові слова: управління, професійна компетентність, засоби педагогічного проектування, управління процесом формування професійної компетентності.

АННОТАЦИЯ

Шевчук М. А. Управление процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки средствами педагогического проектирования. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.06 – теория и методика управления образованием. – Государственное высшее учебное заведение «Университет менеджмента образования» Национальной Академии педагогических наук Украины. – Киев, 2015.

Диссертационное исследование посвящено проблеме управления процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки средствами педагогического проектирования.

В работе сформулированы определения понятий «профессиональная компетентность учителя музыки», «средства педагогического проектирования», «управление процессом формирования профессиональной компетентности учителя музыки», «управление процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки средствами педагогического проектирования».

Разработана, теоретически обоснована и апробирована модель управления процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки средствами педагогического проектирования, которая базируется на

методологических и организационных принципах и предусматривает реализацию таких научных подходов как личностно-ориентированный, деятельностный, компетентностный, индивидуальный. Модель дает возможность целостно представить процесс управления компетентностным ростом студентов средствами педагогического проектирования как завершённый цикл, который помогает эффективной реализации общественно определенных образовательных задач. Модель состоит из комплекса структурных компонентов: цель (управление процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки средствами педагогического проектирования) и модулей: концептуально-нормативного (социально-образовательное требование общества, законодатель-правовая база управления, теоретико-методологические основы управления: цели, принципы, формы, методы, функции, этапы); содержательного (взаемосвязанная деятельность субъекта (функции управления) и объекта (последовательность действий по формированию профессиональной компетентности будущих учителей музыки), организационно-функционального (подготовка преподавателя до управления процессом формирования профессиональной компетентности средствами педагогического проектирования и управленческое влияние: разработка системы проектов, модернизация программ, внесение изменений в организационно-методическую структуру) и диагностико-результативного модуля (критерии и уровни сформированности профессиональной компетентности). Выделены педагогические условия управления процессом компетентностного совершенствования будущих учителей музыки средствами педагогического проектирования, которые есть необходимыми и важными для эффективного управления: создание диалогической среды, организация самостоятельного учебного пространства, построение эмпатийного общения, формирование доминанты результативной успешности, создание общей модальности исследования, организация активной учебно-педагогической практики.

Разработка модели проходила поэтапно: определение концептуальной основы ее построения; выделение структурных элементов; построение модели.

Проведенный педагогический эксперимент с данной проблемой показал эффективность управления средствами педагогического проектирования процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей музыки. Полученные результаты педагогического исследования могут быть использованы в практической деятельности преподавателями высших учебных заведений.

Результаты исследования раскрывают перспективы для дальнейшей разработки теоретических и практических аспектов поднятой проблемы: адаптация модели до условий дистанционного образования, исследование проблемы управления средствами педагогического проектирования процессом формирования профессиональной компетентности будущих учителей математики, биологии, химии и др.

Ключевые слова: управление, профессиональная компетентность, средства педагогического проектирования, управление процессом формирования профессиональной компетентности.

ANNOTATION

Shevchuk M. The management of the process of professional competence formation in future music's teachers by means of pedagogical projecting. – Manuscript.

The dissertation for the obtaining the scientific degree of candidate of pedagogical sciences in speciality 13.00.06 – Theory and Methods of Education Management. – SHEI «University of Education Management» NAPS of Ukraine. – Kyiv, 2015.

The dissertation research is devoted to the problem of management of the process of professional competence formation in future music's teachers by means of pedagogical projecting. The concepts «Professional competence of future music's teachers», «The management by means of pedagogical projecting», «The management of the process of professional competence formation» are set forth. The model of the management of the process of professional competence formation in future music's teachers by means of pedagogical projecting has been set out.

The pedagogical research with the described problem proved the effectiveness the management by means of pedagogical projecting for formation the professional competence of future music's teachers. Research results can be used in practical activities teachers of the institution of high education.

Keywords: management, professional competence, means of pedagogical projecting, management of the process of professional competence.

Підписано до друку 12.11.2015 р. Формат 60x90/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100. Зам. 98.

«Видавництво “Науковий світ”»®
Свідоцтво ДК № 249 від 16.11.2000 р.
м. Київ, вул. Казимира Малевича (Боженка), 23, оф. 414.
200-87-15, 050-525-88-77
E-mail: nsvit23@ukr.net
Сайт: nsvit.cc.ua